

Höga kusten med Anandra sommaren 2014

Göran Haglund

Till Höga kusten med Anandra

Vad sägs om att sitta i sittbrunnen och läsa i dagsljus till klockan 12 på natten, inte se en mygga på tre veckor och att segla i en skärgård utan ett enda grund? Dessutom glest med båtar, en gästfri befolkning, bra krogar och pittoreska fiskelägen! Allt det här upplevde vi sommaren 2014 då vi seglade till Höga kusten med vår Omega 42 Anandra.

Vad är då Höga Kusten?

Med Höga kusten brukar avses kuststräckan mellan Härnösand och Örnsköldsvik. Den kraftiga landhöjningen i detta område (800 meter sedan istiden) har skapat ett mäktigt landskap med höga öar och fjordliknande dalgångar som tränger in i fastlandet. Området kallades också tidigare för Ångermanlands brantkust. Höga kusten blev år 2000 utnämnt till världsarv och åtnjuter därför ett extra starkt skydd mot exploatering och miljöförstöring.

Vi har tidigare campat här uppe och besökt Ulvöarna med turbåt. 2009 trailade vi också upp vår Neptunkryssare för att vara med på Ulvöregattans 100-årsjubileum. I samband med detta så upplevde vi en del av Höga kusten vid kappseglingarna men också när vi seglade till och från Docksta där vi sjösatte och tog upp båten. Upplevelserna hade gett mersmak och 2014 blev det äntligen tillfälle att segla där uppe en lite längre tid och att se mer av det fantastiska landskapet.

För en sådan här tripp bör man – om man ska segla i semestertempo och hinna se något annat än vatten – avsätta minst tre veckor (om man har en segelbåt eller långsamgående motorbåt). Själva var vi ute i 23 dagar (7 dagar upp, 8 dagar på Höga kusten och 8 dagar hem). Efteråt tyckte vi nog att vi skulle ha tagit ytterligare kanske en vecka på oss för att kunna tillbringa mer tid uppe vid Höga kusten men också för att hinna utforska mer under seglingen dit och hem. Det som kanske ser ut som en trist transportsegling för att komma till och från Höga kusten är nämligen en upplevelse det med. Söderhamns steniga skärgård, de pittoreska fiskelägena i skärgården utanför Hudiksvall och mellan Hornslandet och Brämön är alltför fina för att bara segla förbi.

Men vi börjar faktiskt med seglingen på Höga kusten så kommer vi till upp- och nerfärden senare.

Seglingen på Höga kusten

När man närmar sig Höga kusten och har passerat Sundsvall så kan man välja om man vill fortsätta segla utomskärs utanför Härnön eller om man vill ta sig en titt på Härnösand genom att gå innanför denna ö. Eftersom vi behövde bunkra mat och dricka för fortsatt färd valde vi Härnösand trots att det innebär väntan på öppning av de två broar som går över sundet som skiljer Härnön från fastlandet. Denna lilla residentsstad har hela tre gästhamnar. Alla hamnarna ligger väldigt centralt och det är inte långt till livsmedelsaffärer. Broöppning måste beställas i förväg (genomsläpp morgon och kväll) via telefon men under semesterperiod så lär det alltid finnas andra som redan har beställt öppning. Sjökortet säger att det är 1,9 m djupt i kanalen men vårt lod visade aldrig mindre än 2,5 m. Strax efter norra bron ligger den sista sjömacken på ett bra tag så det kan vara bra att bunkra bränsle så man har så det räcker. Sjömackar är sällsynta här uppe!

Om man efter passage av Härnösand seglar upp i Ångermanälven så finns många fina gästhamnar uppåt Kramforshället. Vi valde att segla in under Höga kusten-bron (med en segelfri höjd på 40 m – det var första gången som besättningen inte tittade oroligt upp mot masttoppen vid passage under en bro) bara för att kunna säga att vi seglat under

den (sen är det ju kul att säga att man seglat på Ångermanälven också) men sen vände vi utåt igen. Etappmålet blev Häggvik där det ligger en fin, skyddad gästhamn längst in i viken. På promenadavstånd från Hägg-

vik ligger Mannaminne som är ett fantastiskt ...ja, vad är det egentligen? En korsning mellan Skansen, fordons- och lantbruksmuseum, konstutställning, gamla byggnader från hela världen m.m. En helt sanslös plats är det i alla fall som man absolut inte får missa att besöka.

Efter Häggvik seglade vi till Barsta - som i och för sig har ett fint litet kapell och nära till klipporna vid Rotsidan – men vars gästhamn inte var så kul. Campingen låg så nära att husvagnarna nästan stod ute på kajen. Vi beslöt därför att ganska omgående lämna Barsta

åt sitt öde och fortsätta mot Bönhamn (men tyvärr hade vi slängt upp hundkopplarna på kajen innan vi bestämde oss för att lämna ankar och naturligtvis blev de kvar där – det blev till att använda beslagsband och skotlinor som halsband/koppel till hundarna tills vi hittade nya i Härnösand på vägen ner).

Bönhamn är ett fint gammalt fiskeläge som ligger innanför Högbonden som har ett populärt vandrarhem i den gamla fyrbyggnaden högt upp på ön. I Bönhamn finns en fin fiskrestaurang (som på så många andra ställen längs Norrlandskusten), bra badmöjligheter och en fin naturstig. Här blev vi inblåsta av julis enda kuling men de blåste över på en dag och det finns sämre ställen att bli inblåst i än Bönhamn.

Ulvöarna är ju ett måste om man seglar till Höga kusten. Just nu seglades dock den årliga Ulvöregattan (med en deltagande båt från TBS) och då är det trångt som i Sandhamn i sundet mellan Norra och Södra Ulvön. Vi valde därför att passera innanför Ulvöarna och fortsätta upp till Trysunda. Här var det – som på många andra ställen på Höga kusten – rätt trångt vid bryggorna. En anledning till det är att många finska bå-

tar seglar över till Höga kusten från Vasa. Men det brukar gå att tränga sig in och i Trysunda finns också flera små privata gästbryggor längre in i viken. Trysunda är ett av de absolut finaste fiskelägena här uppe med massor av fina och välhållna sjöbodrar, bra promenadstigar och trevligt fikaställe (Café Sjöboden).

Efter Trysunda vände vi söderut igen (efter en liten omväg norrut då vi rundade Vågön). Ö-vik är trevligt men Neptunkryssar-SM gick där 2006 så vi hade redan bra koll på seglingsvattnen där så vi avstod denna fina stad den här gången. Vi fick en fin segling ner till Baggviken på Mjältön. Baggviken är en lagunliknande vik med ett smalt inlopp. Till höger i viken finns några låga bryggor men de var upptagna av motorbåtar. I stället gick vi in mot södra stranden till dess att sanden tog emot så det blev en variant av ”nära-till-strand-men-blöt-om-fötterna”-landning. Knepigast var att bära 40 kg labradorhane mellan landgången och stranden. Tipset är annars att lägga sig mot land direkt på babordssidan efter inloppet (om det är trångt vid bryggorna) där det är djupt ända in. **Mjältön är Sveriges högsta ö** med en topp på 236 m över havet. En fin vandringsled går upp på toppen och det är en tur som absolut är värd mödan. Utsikten från toppen är helt fantastisk både utåt skärgården och in mot land. Glöm inte att ta med en sten och lägga den på stenröset på toppen som gör att ön blir högre för varje år!

Nu var Ulvöregattan över och vi styrde kosan mot Ulvöarna. Man ligger mot Norra Ulvön – antingen i någon av de tre gästhamnarna eller mot "Snikstranden" innan man kommer in i själva fladen mellan Ulvöarna. Här hade vi lite knepigt med angöringen eftersom det satte en rätt bra ström i sundet men det gick bra till sist. Ulvöarna är som sagt ett måste. Någon surströmmingsfabrik finns inte längre men namnet lever kvar i märket "Röda Ulven". Men det finns mycket annat att se här – inte minst utsikten från lotsutkiken som man når efter att ha gått uppför 200 trappsteg. Vi åt en utmärkt middag på Rubens Bistro

och träffade också clownen Ruben (ägare till restaurangen, ordförande i surströmmingsakademien och tidigare lärare vid statliga cirkusskolan i Moskva). Förutom att restaurangen är en märklig skapelse (inga raka linjer får förekomma) så har Ruben också en Rolls Royce som står utanför och som mest används för att åka 200 meter till affären).

Nästa dag anträdde hemfärden. Först i regn som sedan efterträddes av en stundtals tät dimma. För en gångs skull kändes inte dimman så dramatisk. Gott om plats och väldigt lite båttrafik (ingen som helts nytotrafik och få fritidsbåtar). Så småningom så klarnade det också upp och vi fick en fin kryss till Härnösands Segelsällskaps uthamn Lustholmen.

Sen blev det till att ta sig igenom broarna i Härnösand igen. Vi la till i södra gästhamnen för att handla men ett intensivt regnade gjorde att vi blev kvar över natten också. Här träffade vi förresten två båtar från TBS och hann prata med besättningarna en stund. Nästa dag blev det så dags att lämna Höga kusten för den här gången!

Uppseglingen

Seglingen upp till Öregrund tänkte jag inte orda så mycket om. Många har säkert liksom vi tagit sig upp till Öregrund men sen vänt där och avstått språnget över Gävlebukten. Det som var nytt för oss var att vi nu har så hög mast så att vi inte kommer under kraftledningen och den fasta bron (bägge med en segelfri höjd på 17,5 m) som gör att vi inte längre kan ta den trevliga vägen genom Vaddö kanal utan måste segla på utsidan av Vaddö och Singö. Här kom väl sommarens enda rejäla miss i väderleksprognosen. Vi var utlovade SV 5 – 7 m/s och sol och så var det också när vi lämnade Arholma efter ett tag fick vi regn och en V vind som som mest uppgick till 19 m/s i byarna enligt vår vindmätare. Det blev till att ta både ett och två rev men fort gick det ju – nästan 7 knop i snitffart och då hade det ändå inte blåst så mycket i början.

När man ska från Öregrund och norrut så är den snabbaste vägen att gå direkt från Öregrund till Storzjungfrun för att sen fortsätta upp genom Söderhamns skärgård. Distansen är dock 65 nm vilket är i mesta laget när man har två hundar ombord som inte kan hålla sig hur länge som helst. Vi valde därför att ta omvägen in till Granskär utanför Gävle som innebar en ca 20 nm kortare dagsetapp. Vi genade också genom det

steniga men väl utprickade Björnsundet S om Björns fyr. Där finns två SXX-bojar som man kan använda om man vill ta en paus. Vi tog här och rodde in till ett litet skär för att hundarna skulle kunna göra ifrån sig. Det gick bra med hannen men tiken var alltför upptagen av att bada och försöka jaga sjöfågel för att ens hinna tänka tanken att kissa.

Efter en halvtimme gav vi upp och inte ens när vi kom till Granskär hade hon särskilt bråttom (och då hade hon ändå hållit sig i 11 timmar). Om man tycker det är OK med omvägen in i Gävlebukten så är Granskär verkligen en hamn att rekommendera. Den drivs gemensamt av Segelklubben Surfing och SXX:s Eggegrundskrets och har all service man kan önska till ett mycket facilt pris.

Nästa dagsetapp (54 nm) gick till Kråkön som ligger utanför Hudiksvall. På N delen av ön finns en djup vik in till ett gammalt fiskeläge. Gästhamnen rymmer 4 båtar och man kommer dit genom att följa den N stranden där det är djupt (vad än sjökortet säger – försök dock inte gå utefter den S sidan för där är det rejält grunt). Kråkön är väldigt pittoreskt, har ett vackert kapell och gästhamnen är extremt väl skyddad.

Servicen är begränsad till ett torrdass (om man inte som vi blir bjuden på middag av ägarna till den närmaste sjöboden) men hamnavgiften (som man lägger i en gammal brevlåda) är å andra sidan synnerligen modest (20 kr). Kråkön är unik på så sätt att marken i fiskeläget aldrig har skiftats utan att all mark är samfälld (och alla byggnader alltså ligger på ofri grund). Man kan alltså gå överallt där det inte ligger hus i vägen! **Dan därpå seglade** (eller rättare sagt motoriserade för som så ofta så var morgonen spegelblank för att sen fylla på med sjöbris som gav fin halvindssegling) vi utanför Hornslandet med dess jättelika klapperstensfält, passerade Kuggören (känd från sjöväderrapporterna på radion) för att framåt kvällen komma fram till Skatan S om Sundsvall.

Skatan är ett gammalt fiskeläge som man kommer till genom en slingrig men väl utmärkt led. Gästhamnen ligger precis nedanför fiskrestaurangen, har all service man kan önska sig – men ändå var vi bara två båtar i hamnen!

Från Skatan blev det sedan kryss (en av få dagar den här semestern) mellan Brämön och Lörudden (som också har en fin men mycket trång gästhamn) upp till Härnösand.

Nerseglingen

Den självklara utgångspunkten vid nerseglingen var att vi skulle försöka hitta nya ställen att besöka än de vi besökt på vägen upp.

Från Härnösand hade vi egentligen tänkt att liksom på uppvägen ta raka spåret över Sundsvallsbukten och inte ta omvägen in mot Sundsvall. Ett intensivt regnande följt av åska gjorde dock att vi valde att gå in till Spikarö som ligger på yttersta spetsen av Alnön. Här finns egentligen ingen gästhamn men en SXX-boj och en allmän brygga som går bra att ligga vid över natten. Också ett fint gammalt fiskeläge även om det faktum att det har landförbindelse med fastlandet gör att det finns en del bilar här.

Sträckan mellan Sundsvallsbukten och Hornslandet utanför Hudiksvall är rätt oskyddad med få ställen man kan lägga sig över natten. Några trevliga gästhamnar finns dock, bl.a. Mellanfjärden. Även här ligger gästhamnen i direkt anslutning till restaurangen (i det närmaste krypavstånd om man skulle ta sig en öl för mycket). Här blev vi av med båtshaken när vi försökte fånga bojen i lite för hög fart men liksom på många andra ställen längs Norrlandskusten låg bojarna långt ut så vi hann vända runt innan vi brakade in i restaurangen (av någon anledning tror jag fortfarande att vi seglar långsmalt utan motor och brukar försöka lägga till utan att fuska genom att bromsa med motorn).

Nästa dag var det mycket växlande vindar (kombinerat med ingen vind alls) vilket medförde omväxlande motor och segel hela dagen. Vi hade funderat på Höllick på S Hornslandet men fortsatte mot Agön där vi tog oss in i den stora viken som går in från söder. Dimman hade dragit in och sikten var inte mycket att hurra för. Men till bryggan i viken hittade vi och som vanligt blev vi varmt välkomnade av de som redan låg där. Det är nog ett av de bestående intrycken av vår Norrlandssegling – att man alltid känner sig välkommen och att det alltid finns en hjälpsam hand när man ska lägga till. En annan sak att notera är de fina anläggningar som finns vid nästan alla bryggor – även om de inte är officiella gästhamnar – i form av utedass med utsikt, grillplatser m.m.

På Agön gick vi en fin promenad på en utmärkt stig tvär över ön till det gamla fiskeläget på utsidan (numera så grunt att bara småbåtar går in där). Under vägen lyckade vår gula labbehanne hitta öns smutsigaste dike och konverterade tillfälligt till att bli en svart labbe (han kanske var avundsjuk på vår svarta tik?).

När vi lämnade Agön såg vi ett stort antal sälar som låg och solade på klipporna söder om Agön (inom sälskyddsområdet så vi kunde inte segla så nära). Slör hela dagen med gennakern uppe. Anlöpste Axmars brygga (även det med en bra krog) efter att ha snirklat oss in genom den

steniga skärgården söder om Söderhamn. Den sista biten är privatutprickad (en utprickning som hotats dras in då den ansvarige känner att han blivit för gammal) och tur är det för bland de här stenarna vill man inte ge sig in om man inte har en mycket god lokalkännedom. Den gamla bruksmiljön i Axmars bruk är väl värd ett besök liksom krogen (även här med krypavstånd till båten). Som vanligt en solig kväll i sittbrunnen.

En lång etapp över Gävlebukten väntade så det blev tidig avgång med frukost under gång. Fantastisk segling med gennakern uppe hela dagen

men så småningom inser vi att vi inte kommer att kunna nå Öregrund i rimlig tid ändå (rimlig tid med tanke på nödiga hundar alltså). I stället valde vi att gå in vid Ängskärsskatan ca 16 nm norr om Öregrund (och en bit norr om Forsmarks kärnkraftverk). Här finns en gammal nedlagd inomskärsled (inte markerad i sjökorten men med en del farledsprickar som fortfarande finns kvar). Det var när vi skulle in i den gamla leden som vi råkade ut för den grundstötning som vi utförligt beskrivit i TBS-Nytt nr 1 2015. Förutom grundstötningen (och ett sjökort som verkar måttligt tillförlitligt i det här området) så är Ängskärsskatan en bra – om än rätt charmlös – hamn som man kan nyttja om man av någon anledning inte har möjlighet att gå hela vägen till Öregrund.

Från Ängskärsskatan tog vi oss sen neråt förbi Öregrund och la till vid scoutön Vässarö. Varmt och skönt men nu hade myggen kommit tillbaka på kvällen (vi hade ju lämnat Norrland). Fortsättning hemåt för motor i stiltje utanför Singö och Väddö till Arholma (där vi anfalls av miljoner flugor mitt ute på havet). Från Arholma blev det sedan en maratonetapp hem till Tyresö sen äldsta hunden blivit sjuk.

Lite tips

Några riktigt bra hamnbeskrivningar (typ Arholma – Landsort eller Hamnguiden) finns inte för Norrlandskusten. Det närmaste man kan komma är nog Svenska Kryssarklubbens ”Norrlandskust” (SXX:s årsbok 2011) och ”Kustguide Bottenhavskusten” (utgiven av länsstyrelserna i Gävleborg och Västernorrland). Vi hade mycket stor nytta av dessa böcker men allra störst nytta hade vi nog av alla de tips vi fick från trevliga och hjälpsamma norrlandsseglare (och motorbåtsåkare) om bra ställen att besöka. Överhuvudtaget är det frapperande hur vänligt man blir bemött överallt och att det alltid finns en hjälpsam hand när man ska lägga till eller löpa ut. Visst finns det etapper som kan verka långa och mest vara av transportkaraktär men det finns nästan alltid något att upptäcka även under dessa etapper. Och som tidigare sagts så kommer vi nästa gång att ta längre tid på oss för att hinna upptäcka mer – inte minst på vägen upp och ner! För det är trots allt rätt långa avstånd det handlar om – för vår del blev det ca 700 nm på 23 dagar!

Göran Haglund